

Джон Гелсворси

(1867—1933).

Нобелів лярреат у р. 1932 з царини красного письменства, англійський письменник, Джон Гелсворси (John Galsworthy), помер 31-го січня ц. р.

Коли говорити про талант, що мав усі сприятливі зовнішні можливості для свого розвитку, то його найкращим прикладом був талант Гелсворсів. Син заможного адвоката, зі старої шляхетської родини, народився він 14-го серпня 1867 р. в графстві Сурей у Кумбі над Темзою. Родинна традиція й батькове бажання ніби витичували йому життєвий шлях: він студював правничі науки, навіть відбував правничу практику але було в нім уже щось, що штовхало його з дороги родової традиції, й, забезпечений матеріально, кинув він зарібки, без яких міг обійтися, та подався у кругосвітню мандрівку в рр. 1891—93. Мабуть враження з неї підсилені яркими тоді впливами Стівенса і Кіплінга, дали йому канву для його перших оповідань; але велика доля автокритики затримала їхню публікацію аж до 1898 р., та й то під псевдонімом Джан Сінджан, рівнож як і кілька наступних романів і оповідань.

Лише 1904 року випускає Гелсворси під власним іменем роман „Островні фарисеї“, в якому поперше намічається характерна риса його творчості, риса, якої не мав ані один з його англійських і європейських сучасників: могутня епічність, що зовнішно охопила собою кілька генерацій англійського середнього суспільства, а внутрішню — визначається широким закресленням життя з усією глибиною його проблем.

Слідуючим своїм романом „Дукач“ (The Man of Property) набуває Гелсворси світової слави й цей його роман стає початком великого циклу „Сага Форситів“. Це—історія роду Форситів, роду, якості якого зконцентровані в головному героєві Семсові Форситові, що відзначається безмежним егоїзмом, тугою надбання, безграничною вітальністю. „Сага“ охоплює добу від вікторіяньських часів аж до військового періоду. Її післявійськовим продовженням є трилогія „Модерна комедія“ (романи: „Біла малпа“, „Срібна ложка“, „Лебедина пісня“). Вже менше знаний автор як творець багатьох драм, от як „Страйк“, „Срібна скринька“, „Справедливість“, „Вікна“, хоч в Англії вони мали колись великий успіх і виконали певний соціальний вплив.

Треба було авторові вийти зі свого оточення, стати трохи осторонь від нього, щоб побачити очима письменника безмір лицемірства, фарисейства, зробити їх об'єктом своєї іронії й сарказму Нічого, правда, нового. Тіж риси, тих самих верств, що їх так добре знали й по мистецьки змалювали ще раніше Ді-

кенс і Текерей. Але в Гелсворсовій творчості вони спроектовані не на моральну сторону житєвих проблем, як у цих двох його попередників, і не на соціяльну, як у його сучасника, Б. Шоу. З цього боку Гелсворси великий майстер; незагострювати тих рис власним до них ставленням, а подавати читачеві їх так, щоб читач сам виконструював своє до них відношення.

І мене, українського читача, вражає не моралістичний сарказм автора, не іронічна критика суспільства Форситів, на решті не той, повний гідного суму, ліризм, з яким автор прощає, здається, відхід зі сцени певного шару англійського суспільства. Ні, мене вражає, що своєю творчістю зумів Гелсворси збудувати тривкий і величний міст традиції, що сполучає минулість нації з її будучністю.

І хоч те англійське суспільство яке малює автор, є може лицемірне й фарисейське, але всюди й завше посідає воно і виявляє таку пересвідчуючу жадобу буття, такі могутні владарські імпульси й волю до боротьби й перемоги, що мені, українському читачеві, робиться зрозумілий увесь житєвий патос англійської нації, яка своїми Форситами змогла не лише скувати світові імперії й мати певність, що та будова стояти-ме ще довго.

Рід Форситів або щез або щезає. Це хибне твердження. Цим родом була й лишається ціла англійська нація, що її кували Дрек, Кромвель, Пітт, Гестінгс, Дізраелі, Чемберлен. А коли на зміну їм приходять Мекдональд, то ми бачимо, що й у ній усе таяж національна вітальність Форситів. Ні, Форсити живі. „Сага“ їхнього роду ще не доспівана. І мені, українському читачеві, Гелсворсева творчість, здається, найяскравішим виразником тої національної традиції, що підноситься понад верстви, стани, класи, маючи об'єктом лише націю, як вічно живу ідею: „Le roi est mort, vive le roi“.

Теодор Курніта

Ранкове...

Хот'яй на сході зарево рожевиться —
На заході ще чорні брови хмар...
Ось блеском сонце тіні всі змете з лица —
Мов Юр пробє списою хижу твар!

І встане Він з полками непобідними
Та вишле в світ борців зза семи гір
І видасть ночі безпощадний бій не мир —
Списи комонників пробють простір...

Настане День з колиски віковичньої
Узрять всі Яр із поза тьми примар,
Бо хтож би бачив День із поза пліч її —
Як лиш не ці, що ходять горі хмар?...